

INSTRUKCJA DLA NAUCZYCIELI I SPECJALISTÓW

JAK WYPEŁNIAĆ WOPFU I IPET ROK SZKOLNY 2026/2027

Dokument wewnętrzny - standard pracy zespołu

Cel instrukcji

Celem instrukcji jest ujednolicenie sposobu zbierania i opisywania informacji o funkcjonowaniu ucznia oraz przekładania tych informacji na konkretne działania planowane w IPET. Instrukcja ma ułatwiać wspólną pracę nauczycieli i specjalistów oraz ograniczać zapisy o charakterze wyłącznie formalnym.

1. Najważniejsza zasada

WOPFU odpowiada na pytanie:

JAK UCZEŃ FUNKCJONUJE

CO POTRAFI, JAKIE MA POTRZEBY, CO UŁATWIA, A CO UTRUDNIA JEGO UCZENIE SIĘ I UCZESTNICTWO?

IPET odpowiada na pytanie:

CO KONKRETNIE ZROBIMY, ABY WYKORZYSTAĆ ZASOBY UCZNIA, OGRANICZAĆ BARIERY, POPRAWIAĆ JEGO FUNKCJONOWANIE I WZMACNIAĆ UCZESTNICTWO?

Dokumentacja powinna tworzyć logiczny ciąg: rozpoznanie funkcjonowania → potrzeba → cel → działanie → obserwowany efekt → decyzja o kontynuacji lub modyfikacji wsparcia.

2. WOPFU co nauczyciel powinien przekazać zespołowi

Nie trzeba pisać eseju. Najbardziej wartościowe są krótkie, konkretne obserwacje z rzeczywistych sytuacji szkolnych. Informacja powinna być możliwie obserwowalna, osadzona w kontekście i użyteczna przy planowaniu dalszego wsparcia.

Zamiast	Napisz
„Uczeń jest niegrzeczny.”	„Podczas pracy grupowej przerywa innym i odchodzi od zadania; łatwiej wraca do aktywności po krótkiej, jednoznacznej instrukcji i podziale zadania na etapy.”

„Ma problemy z koncentracją.”	„Przy zadaniach trwających dłużej potrzebuje przypomnienia celu i krótkiej przerwy; przy instrukcji etapowej pracuje dłużej samodzielnie.”
„Nie radzi sobie społecznie.”	„W sytuacji konfliktu ma trudność z nazwaniem swojej potrzeby; po podpowiedzi słownej potrafi zaproponować rozwiązanie.”
„Jest zdolny, ale leniwy.”	„Przy zadaniach zgodnych z zainteresowaniami angażuje się i kończy pracę; trudność rośnie przy zadaniach wieloetapowych bez planu.”
„Jest nadwrażliwy sensorycznie.”	„Hałas podczas przerw powoduje wycofanie i zakrywanie uszu; spokojniejsze miejsce oraz możliwość krótkiej przerwy poprawiają uczestnictwo.”

3. WOPFU 7 pytań pomocniczych

- Co uczeń potrafi i wykonuje samodzielnie?
- W jakiej sytuacji pojawia się trudność?
- Co dokładnie obserwujemy zachowanie, komunikację, wykonanie zadania, aktywność lub uczestnictwo?
- Co może stanowić barierę w środowisku albo w organizacji pracy?
- Co pomaga? Jakie ułatwienie, metoda lub warunek przynosi efekt?
- Jaka zmiana nastąpiła po zastosowaniu wsparcia?
- Czego uczeń potrzebuje, aby bardziej samodzielnie uczestniczyć w nauce i życiu szkoły?

4. Obszary WOPFU – o czym pamiętać

Obszar	Przykładowe informacje
Poznawcze i uczenie się	tempo pracy, rozumienie poleceń, strategie uczenia się, pamięć, rozwiązywanie problemów
Uwaga i funkcje wykonawcze	inicjowanie, planowanie, hamowanie reakcji, elastyczność, kończenie zadań
Komunikacja	rozumienie, wypowiedź, komunikowanie potrzeb, AAC jeżeli dotyczy
Emocje i samoregulacja	rozpoznawanie emocji, napięcie, strategie regulacji, reakcja na zmianę
Relacje społeczne	współpraca, granice, komunikacja z rówieśnikami i dorosłymi

Sensoryka i motoryka	reakcje na bodźce, potrzeba ruchu, grafomotoryka, organizacja sensoryczna
Samodzielność	organizacja materiałów, czynności szkolne, prośenie o pomoc
Aktywność i uczestnictwo	lekcje, przerwy, praca w grupie, wydarzenia, przejścia, życie klasy
Edukacja	wykonywanie zadań, sprawdzanie wiedzy, stosowane dostosowania i ich skuteczność
Dobrostan i zasoby	poczucie bezpieczeństwa, przynależność, motywacja, zainteresowania i mocne strony

5. Bariery ≠ cechy ucznia

Bariere opisujemy w odniesieniu do sytuacji i środowiska. Nie wpisujemy automatycznie jako bariery nazwy rozpoznania, np. „autyzm”, „ADHD” czy „afazja”. Rozpoznanie stanowi podstawę potrzeb i zaleceń, natomiast WOPFU ma pokazać, jak uczeń funkcjonuje oraz jakie warunki można zmienić lub dostosować.

Przykład: „Długi, jednorazowy komunikat słowny utrudnia wykonanie zadania; pomaga instrukcja podzielona na kroki i wsparcie wizualne.”

6. IPET – jak przejść od WOPFU do planu

WOPFU	IPET
Zasób: uczeń dobrze reaguje na materiały wizualne.	Działanie: stosowanie planu wizualnego i instrukcji etapowej.
Bariera: hałas utrudnia uczestnictwo.	Działanie: ograniczenie bodźców, ustalone miejsce wyciszenia, możliwość krótkiej przerwy jeżeli wynika to z potrzeb ucznia.
Potrzeba: rozwój komunikowania potrzeb.	Cel: uczeń komunikuje potrzebę pomocy lub przerwy w ustalony sposób w sytuacjach objętych treningiem.
Skuteczne wsparcie: krótkie instrukcje.	Dostosowanie: instrukcje jednoznaczne i etapowe, sprawdzenie rozumienia.
Trudność: praca grupowa.	Działanie: strukturyzowanie ról, modelowanie komunikacji i ćwiczenie współpracy.

7. Jak formułować cel IPET

Cel powinien opisywać oczekiwaną zmianę w funkcjonowaniu ucznia, a nie wyłącznie czynność nauczyciela. Cele i wskaźniki osiągnięcia nie powinny być sztucznie rozbudowywane – mają pomagać zespołowi ocenić postęp.

Mniej użyteczny zapis	Lepszy zapis
„Ćwiczenie koncentracji.”	„Uczeń wydłuża samodzielną pracę nad zadaniem do ustalonego czasu, korzystając z poznanej strategii.”
„Rozwijanie emocji.”	„Uczeń rozpoznaje i nazywa podstawową emocję oraz wybiera poznaną strategię regulacji w sytuacji napięcia.”
„TUS – 20 godzin.”	„Uczeń ćwiczy rozpoczynanie, podtrzymywanie i kończenie kontaktu oraz stosowanie ustalonych zasad współpracy.”

8. Wskaźnik osiągnięcia celu - zalecany standard pracy

Przepisy nie wymagają przyjmowania jednego obowiązkowego wzoru wskaźników. W praktyce warto jednak określać je w sposób pozwalający zespołowi odpowiedzieć na pytanie: „Czy nastąpiła zmiana?”. Wskaźnik może odnosić się do częstotliwości, poziomu samodzielności, czasu, liczby podpowiedzi albo liczby sytuacji, w których uczeń stosuje umiejętność.

Przykłady:

- „w 4 z 5 obserwowanych sytuacji”
- „z jedną podpowiedzią zamiast trzech”
- „samodzielnie w dwóch różnych sytuacjach szkolnych”
- „przez 15 minut bez dodatkowego przypominania”

9. Dostosowanie wymagań- ważne

Dostosowanie nie oznacza automatycznego obniżenia wymagań. Należy przede wszystkim określić sposób umożliwienia uczniowi dostępu do treści, poleceń, komunikacji, czasu, przestrzeni, materiałów i form sprawdzania wiedzy- zgodnie z jego rozpoznanymi potrzebami, możliwościami psychofizycznymi oraz zaleceniami zawartymi w orzeczeniu.

Każde dostosowanie powinno być możliwie konkretne: CO robimy, KIEDY, W JAKI SPOSÓB i PO CO.

10. Monitorowanie – co wpisywać

Nie wystarczy	Warto zapisać
„Uczeń zrobił postępy.”	„Uczeń samodzielnie rozpoczyna zadanie po instrukcji etapowej; wcześniej potrzebował dodatkowego przypomnienia.”
„Wsparcie działa.”	„Po wprowadzeniu planu wizualnego liczba przypomnień zmniejszyła się podczas obserwowanych lekcji.”
„Cel częściowo osiągnięty.”	„Cel osiągnięty w sytuacjach indywidualnych; nadal potrzebne jest wsparcie podczas pracy grupowej – rekomenduje się kontynuację i generalizację.”

11. Czego NIE wpisujemy

- ocen, etykiet lub opinii niezwiązanych z obserwacją („leniwy”, „złośliwy”, „manipuluje”);
- informacji medycznych, do których nauczyciel nie ma podstaw lub które nie są potrzebne do planowania pracy;
- diagnoz stawianych przez osobę, która nie ma do tego kompetencji;
- ogólników bez przykładu i kontekstu;
- informacji nieaktualnych, jeżeli funkcjonowanie ucznia uległo zmianie;
- kopiowania całego orzeczenia zamiast wskazania zaleceń istotnych dla pracy szkoły;
- działań lub form pomocy, które nie są rzeczywiście organizowane i realizowane.

12. Minimalny standard informacji od nauczyciela

Poniższy układ jest wewnątrzszkolnym standardem pomocniczym, a nie dodatkowym wymogiem ustawowym. W miarę możliwości każda przekazywana informacja powinna zawierać:

1. sytuację / kontekst
2. obserwowane funkcjonowanie
3. to, co pomaga lub utrudnia
4. wniosek do dalszej pracy

13. Praca zespołu- proponowana kolejność

- Zapoznajemy się z orzeczeniem i aktualnym WOPFU.
- Każdy nauczyciel i specjalista przekazuje krótkie obserwacje z własnego obszaru pracy.

- Zespół porządkuje informacje: zasoby- potrzeby- bariery- ułatwienia.
- Ustala priorytety; nie próbuje „naprawić wszystkiego” jednocześnie.
- Formułuje cele IPET i - jeżeli jest to użyteczne- wskaźniki ich osiągnięcia.
- Ustala konkretne działania, dostosowania i osoby realizujące poszczególne działania.
- Realizuje wsparcie i gromadzi krótkie informacje o efektach.
- Okresowo ocenia zmianę i w razie potrzeby modyfikuje działania.

14. Terminy i organizacja pracy zespołu

- IPET opracowuje zespół po dokonaniu WOPFU, uwzględniając zalecenia zawarte w orzeczeniu oraz wnioski z oceny funkcjonowania ucznia.
- IPET opracowuje się na okres, na jaki wydano orzeczenie, nie dłuższy jednak niż etap edukacyjny.
- Dla ucznia rozpoczynającego naukę od początku roku szkolnego IPET opracowuje się do 30 września; w przypadku przekazania orzeczenia w trakcie roku- w terminie 30 dni od dnia przekazania orzeczenia szkole.
- WOPFU zespół przeprowadza co najmniej dwa razy w roku szkolnym, uwzględniając ocenę efektywności programu i w razie potrzeby jego modyfikację.
- Spotkania zespołu odbywają się w miarę potrzeb. W formularzu nie ma potrzeby wpisywania sztywnego terminu kolejnego spotkania.

15. Współpraca z rodzicami / pełnoletnim uczniem

Rodzice ucznia albo pełnoletni uczeń ma prawo uczestniczyć w pracach zespołu oraz otrzymują kopię WOPFU i IPET. Informacje od rodziców są jednym ze źródeł wiedzy o funkcjonowaniu ucznia. Współpraca nie oznacza przenoszenia na rodziców odpowiedzialności za realizację zadań szkoły.

16. Poufność i jakość dokumentacji

Dokumentacja WOPFU i IPET zawiera informacje dotyczące ucznia i jest wykorzystywana w celu organizacji oraz realizacji kształcenia i wsparcia. Osoby uczestniczące w pracach zespołu są zobowiązane do zachowania poufności informacji uzyskanych w związku z pracą zespołu. Zapisy powinny być rzeczowe, aktualne i ograniczone do informacji potrzebnych do realizacji celu dokumentu.

17. Krótka karta dla nauczyciela - do przekazania zespołowi

Przed spotkaniem zespołu odpowiedz krótko na poniższe pytania:

Pytanie	Odpowiedź nauczyciela
Co uczeń robi dobrze?	
Co jest dla niego trudne?	
W jakich sytuacjach trudność jest największa?	
Co pomaga?	
Co nie działa lub wymaga zmiany?	
Jak uczeń uczestniczy w lekcji i życiu klasy?	
Jaka jedna rzecz byłaby teraz najważniejsza do rozwijania?	
Co warto kontynuować w IPET?	

18. Najważniejsza zasada dla SP 58

WOPFU → POTRZEBA → CEL → DZIAŁANIE → EFEKT → DECYZJA

Dokumentacja ma odzwierciedlać rzeczywistą pracę z uczniem. Jeżeli informacja nie służy rozpoznaniu funkcjonowania, planowaniu, realizacji, monitorowaniu lub modyfikowaniu wsparcia, nie powinna być wpisywana wyłącznie „dla papieru”.

Instrukcja ma charakter wewnątrzszkolny. Nie zastępuje przepisów prawa, indywidualnego orzeczenia ani decyzji organizacyjnych dyrektora szkoły. W przypadku zmiany przepisów należy stosować regulacje obowiązujące w danym czasie.